

Az áldozat

A főigazgatóné a rossz nyelvek szerint csak tanítóképzőt végzett, ennek ellenére szakvezető tanárként dolgozott a gyakorlóiskolában. Tanárjelölt-hallgatók nemzedékeinek életét keserítette meg kicsinyes pedantériájával, ellentmondást nem tűrő magabiztosságával. Ő nemcsak tanácsokat adott az óravázlat elkészítéséhez, mint a kollégái, hanem szó szerint lediktálta, milyen kérdéseknek és válaszoknak kell elhangozniuk az órán, milyen szavakkal kezdje meg a tanárjelölt az adott téma tárgyalását, és mit írjanak füzetükbe a gyerekek. Az általa kidolgozott koreográfiától való legcsekélyebb eltérést is megtorolta – a nála műveltebb hallgatók éppúgy rettegetek tőle, mint az állandó dresszírozástól koravénné érett ötödikes-hatodikos gyerekek.

A főigazgatónétól a kollégái is tartottak. Nem is tőle, hanem a nagy hatalmú férjtől, aki a megye első emberével járt vadászni, s aki bármelyiküket kirúghatta, vagy egy tanyai iskolába helyeztethette volna, ha úgy akarja. (Mellesleg: ennek a félelemnek nem volt alapja – a főigazgató úr, illetve elvtárs a légynek sem ártott, jovialis alaptermészetének megfelelően mindig az ellentétek elsimítására törekedett; egyszerre élvezte az „ötvenhatosok” és „hatvannyolcasok” szeretetét és az ideológiai titkárok bizalmát – későbbi, még nagyobb karrierjét is ennek köszönhette.)

A főigazgatóné amúgy „jó nő” volt; amikor megismertem, harmincas évei derekán járt, kezdődő hervadását ügyes sminkkel, elegáns ruhákkal ellensúlyozta. Kolléganői, még a fiatalabbak, csinosabbak is, szürke verebek voltak mellette. Mintha mindig fogadásról jött vagy oda készült volna. Reprezentálhatott is eleget – férjével együtt minden díszünnepségre (április 4., november 7. stb.) hivatalos volt, s nemcsak a szovjet és egyéb baráti, hanem még a ritkább, előkelőbb nyugati delegációk számára rendezett bankettekre is meghívták.

Az én gyakorlótanításomat is a főigazgatóné tette rémálommá. Első pillanattól fogva utált, elég volt sáros cipőmben, kikönyökölt pulóveremben megjelenni a színe előtt. Alig adta meg a továbbjutáshoz szükséges osztályzatot, s ebben a maga szempontjából igazsága is volt – csak akadozva tudtam követni merev utasításait, képtelen voltam bemagolni azt a sok egetverő hülyeséget, amit nemcsak ő, hanem a tankönyv „szelleme” is elvárt tőlem. Aztán egy év múlva visszahallottam, hogy megható történeteket mesél rólam, a „paraszti származású” ifjú költőről, akit tanítványai az utolsó órán saját versével búcsúztattak, s aki „a meghatottságtól kibuggyant könnyeit szeretne volna letörölni, de még zsebkendője sem volt...” (Holott már a nagyapáim is iparosok voltak, és zsebkendő nélkül ki sem mozdulok – akkora náthám van gyerekkorom óta, mint az országút.)

Néhány évre elkerültem a főiskolának is otthont adó városból, s amikor visszatértem, a főigazgatóné már a fővárosban reprezentált – férjét az egyik legtekintélyesebb tudományos intézet élére helyezték. A főigazgatóné most még előkelőbb körökben forgolódhatott, s egy olyan iskolában tanított, ahová a pártelit gyermekei jártak. Ez volt a baj – az elkényeztetett, felsőtagozatos korukra már egy-két nyelven pöntyögő gyerekek cinikus röhögéssel fogadták a főigazgatóné naiv magyarázatait, s a nála nem alacsonyabb társadalmi állású kollégák (csupa nagyemberfeleség) megmosolyogták vidékies nagyzolását, kiigazították, ha valamit rosszul mondott – két hónap elég volt, hogy összetörjön és elhatározza, hogy ezután „csak a családjának él majd”. De a munkahelyi kudarcot társasági sikerek sem kompenzálták. Magabiztos butasága itt már nem volt természetes, mint a kisvárosi bankettekben, ahol vele egyivású nőekkel és férfiakkal cseveghetett, s még a tájszólását sem kellett visszafognia. A továbbra is sikeres férj számára lassan kényelmetlenné vált a butuska asszony; egyre többször hagyta otthon, hamarosan a vendégeit is inkább étterembe vitte. A főigazgató-, illetve most már elnökné egész nap, gyakran éjszaka is egyedül volt, s mivel gyerekei se voltak, nem tudta kitölteni üressé vált óráit – elkezdett inni. Részegen botrányokat rendezett a késő éjjel hazatérő férjének, aki eleinte gyöngéden leszerelte, de ahogy a botrányok sokasodtak, az ő türelme is elfogyott, s egyszer – együttélésük óta először – felpofozta az asszonyt, és elrohant hazulról. A főigazgatóné másnap reggel a saját hányadékában, egyedül ébredt, s amikor kíváncsorgott a fürdőszobába és beledézett a tükörbe, egy vizihulla puffadt, szederjes arca nézett vissza rá.

Ekkor megértette, hogy mindennek vége. Megtöltötte férje vadászpuskáját, a csövét a szájába vette, és meghúzta a ravaszt...

Imádkoznék érte, ha tudnék. De engem nem imádkozni tanítottak.

Baka István